

ArbeidsnotatNorsk engasjement i internasjonalt organisert FoU-samarbeid -
en oversikt

Hensikten med dette notatet er å søke å gi en oversikt over norsk engasjement i internasjonalt organisert FoU-samarbeid. Oversikten er laget på oppdrag av Forskningsavdelingen i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og må av flere grunner betraktes som foreløpig og usikker på flere punkter. Oversikten har to hoveddeler - i Del I søker vi å få fram den økonomiske dimensjon i dette samarbeidet, mens vi i Del II er opptatt av å få en oversikt over rammeavtaler o.l. som de høyere læresteder og forskningsinstituttene har inngått på FoU-området.

I Den økonomiske dimensjon

Her har vi tatt utgangspunkt i statsbudsjettanalysene fra NAVF-U/FSUs statistikkutvalg. Disse analyser gir som kjent en oversikt over kapitler og poster som inneholder bevilgninger over statsbudsjettet til FoU ut fra det kjennskap FoU-statistikken gir oss. Vi har tatt utgangspunkt i disse kapitler og poster - og den ut fra FoU-statistikken avslåtte FoU-andel. Videre har vi søkt å identifisere de kapitler og poster som inneholder en internasjonal FoU-komponent av ovennevnte karakter.

I tillegg har vi på henvendelse til forskningsrådene fått opplysninger om rådenes øremerkede budsjettposter av denne karakter. Her er rådenes praksis ulik mht. slik øremerking, og betydelige beløp bevilges åpenbart innenfor de ordinære prosjektbevilgninger både til individuelle prosjekter og samarbeidsprosjekter. Tallene for rådene er følgelig i realiteten større.

Det er også klart at de forskningsutførende enheter i noen grad finansierer samarbeidstiltak av denne art over eget budsjett - det dreier seg trolig mest om individuell reisestøtte o.l., men det kan også være samarbeidsprosjekter - f.eks. i EF regi. Men omfanget av dette har det ikke vært mulig å anslå. (Forskningsrådenes EF-kontor kjenner ennå ikke omfanget av EF-engasjementet). Vi har inkludert hva næringslivet anvender til FoU-tiltak i utlandet, slik dette kommer til uttrykk i FoU-statistikken for 1989. Tallet er trolig for høyt ettersom en del av beløpet går til rene kjøp av FoU-tjenester - ikke samarbeidstiltak. Men bl.a. goodwill-avtalene og Eureka-samarbeidet inngår med betydelige beløp.

Vi har også søkt å klassifisere bevilgningene etter regional innretning; nordisk, europeisk og internasjonalt. Vi vil igjen understreke at oversikten må betraktes som foreløpig og at betydelig skjønn inngår i alle tabeller; det gjelder FoU-andel, hva som klassifiseres som organisert internasjonalt samarbeidstiltak, budsjettpraksis/spesifisering i 2departementer og forskningsråd, regionale innretning etc.

Tabell I.1 inneholder anslag for:

- direkte bevilgninger til internasjonalt FoU-samarbeide og bevilgninger til internasjonale FoU-institusjoner i Norge.
- forskningsrådsmidler, inklusive følgeforskningsmidler, til internasjonalt FoU-samarbeid
- næringslivsmidler til internasjonalt FoU-samarbeid

Midler som de enkelte FoU-utførende institusjonene i Norge (universiteter, høyskoler, institutter etc.) ellers måtte bruke av eget budsjett til slikt samarbeid, er ikke tatt med.

Det er derfor grunn til å tro at det totale omfanget av Norges internasjonale FoU-samarbeid er høyere enn tallene i tabellen tilsier.

Tabellen viser at anslagsvis en milliard kroner er bevilget til norsk deltagelse i internasjonalt organisert samarbeid i 1992 hvorav vel halvparten går over offentlige budsjetter, mens næringslivet svarer for resten. Departementene bevilger mest - ca 700 mill kr og forskningsrådene rundt 180 mill kr.

Tabell I.1 Anslag for midler som går til organisert internasjonalt FoU-samarbeid i Norge i 1992, fordelt på samarbeidsregion og type finansieringskilde. (i mill. kr.)

	Norden	Europa uten Norden	Utenom Europa ¹	Uspesifisert	Total
Departementene ²	40	280	200	180	700
Forskningsråd ³	15	100	50	15	180
Næringslivet ⁴	-	-	-	400	400
SUM	55	380	250	595	1280

Tabell I.2 spesifiserer hvor mye hvert departement og forskningsråd bruker på internasjonal forskning og utvikling. Summene er hentet fra SIII for 1991/1992. FoU-beløpene er oppgitt i millioner kroner, og beløp under 50 000 kroner er angitt med et punktum. Tabellen viser at det er særlig Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Utenriksdepartementet og Næringsdepartementet som har slike bevilgninger på sine budsjetter. For Utenriksdepartementet vil noen av postene være oppblandet med bistandsbevilgninger da det ikke var så lett å skille.

¹Denne kategorien omfatter også samarbeid med internasjonale organisasjoner (FN, OECD, osv.)

²Basert på Forskningsrådenes statistikkutvalg: FoU-statistikk 1989.

³Basert på oppgaver fra forskningsrådene. Følgeforskningsmidlene inngår her og ikke under departementene.

⁴Basert på Forskningsrådenes statistikkutvalgs analyse av statsbudsjettet for 1992, St.prp.1 (1991-92) og S.III (1991-92)

Tabell I.2 Anslag for beløp som går til organisert internasjonalt FoU-samarbeid i Norge i 1992 - spesifisering på departement og forskningsråd⁵

(i 1000 kr)

Departement:	Nordisk	Europa uten Norden	Utenom Europa	Uspesifisert	Sum FoU
UD	16	-	129	82	227
KUF	-	73	5	-	78
ND	-	174	1	-	175
FD	-	-	1	-	1
LB	0.5	-	0.5	-	1
MD	-	14	1	-	15
FTD	17	-	-	-	17
FoD ⁶	-	-	15	76	91
OeD	4	-	85	-	89
SUM DEP.	37.5	261	237.5	158	694
Forskningsråd					
NTNF	9	83	16	2	110
NLVF	0.5	1	0.5	5	7
NORAS	-	1	0.5	-	1.5
NFFR	-	1	-	-	1
NAVF	5	42	5	8	60
SUM FRÅD	14.5	128	22	15	180

Del II - Avtaler - det forskningsutførende nivå

Vi har også rettet en henvendelse til de høyere læresteder og forskningsinstituttene for å få en oversikt over internasjonale rammeavtaler o.l. på FoU-området. Det er grunn til å presisere at det ofte dreier seg om avtaler av svært ulik karakter som inngår i denne oversikten.

Tabell II.1 gir oversikt over avtaler inngått på institusjonsnivå ved lærestedene fordelt på region. Tabell II.2 gir en tilsvarende oversikt på instituttnivå for Universitetet i Oslo, basert på en oversikt som er laget av universitetet selv.

Tallene gir antall avtaler de ulike institusjonene innen høyere utdanning har med utenlandske universiteter og FoU-institusjoner. Avtalene er inngått på sentralt nivå, og inkluderer derfor ikke fakultets- og instituttavtaler. Tabellen gir også et bilde av hvordan avtalenettet fordeler

⁵Se noter til Tabell I.1

⁶Manglende spesifikasjoner gjør anslagene ytterst usikre. Trolig høyere beløp i forbindelse med materiellinnkjøp bl.a.

seg geografisk. For universitetene er de fleste av avtalene inngått med andre universiteter i utlandet. Et unntak er NTH, som har en større andel avtaler ved andre typer utenlandske FoU-institusjoner.

Tabell II.1 Oversikt over institusjonsavtaler i universitets- og høyskolesektoren pr. 1992

Institu- sjon	Norden	Europa	USA/CAN	Andre	Internasjonal	Total antall avtaler
UiO	18	11	0	9		38
UiB	1	6	4	8		19
UiTø	22	8	3	1		34
UiT/AVH	7	5	0	0	1	13
NTH	14	10	0	2		26
SUM	62	40	7	20	1	130
Viten- skapelige Høgskoler	6	14	5	10	1	36
Distrikts- høgskoler	2	5	2	3	-	12
Videnskaps- akademiet	4	6	-	-	41	51 ⁷
Universitets- rådet	-	1	-	1	-	2

Tabell II.2 gir oversikt over avtalenettverket på instituttnivå ved Universitetet i Oslo. Tallene er basert på en rapport om universitetets internasjonale aktivitet pr. 1991, foretatt av UiOs forskningsavdeling.

Tabellen angir antall avtaler med utenlandske FoU-organisasjoner generelt. Tallene i parentes i margene angir hvor mange institutter som inngår i hver rad- og kolonnesum.

⁷Hovedtyngden av disse er avtaler for tilknytning til de vitenskapelige disiplinunioner i ICSU-familien

Tabell II.2 Medlemskap i FoU-organisasjoner for universitetsinstituttene i Oslo etter fakultet

Universitetet i Oslo	Norden	Europa	USA/CAN	Internasjonal	Uspesifisert	Total	
Historisk/ Filosofisk	3	9	2	32	19	65	(11)
Teologisk	1	2	-	3	7	13	(3)
Juridisk	-	2	-	5	1	8	(1) ^a
Medisin	5	17	3	10	10	45	(3)
Matematisk/ Naturvitenskap	6	28	2	25	14	75	(11)
Samfunnsvitenskap	9	13	1	11	7	41	(6)
Odontologi	1	3	-	1	3	8	(1) ⁶
Ernæring	-	2	1	-	-	3	(2)
Sentrene:	2	4	3	5	2	16	(3) ⁶
SUM	27 (16)	80 (29)	12 (7)	92 (30)	63 (24)	274	

Tabell III.3 gir en tilsvarende oversikt for instituttsektoren med hensyn til deltagelse i FoU-organisasjoner og samarbeidsavtaler på FoU-området, basert på opplysninger i FoU-statistikken for 1991. Tabellen angir antall avtaler i de gitte kategorier, og i parentesene i margene angis det antall norske institutter som innehar avtalene.

^aJuridisk Fakultet, Odontologisk fakultet og Sentrene (Senter for Kvinneforskning, Senter for Teknologi og Menneskelige Verdier og Senter for Medisinsk Etikk) er angitt som helhet.

Tabell 11.3 Forskningsinstituttene - medlemskap i FoU-organisasjoner og samarbeidsavtaler

	Universiteter og høyskoler	Forsknings- institutter	Bedrifter /selskaper	Total
Danmark	4	14	9	27 (18)
Finland	1	10	6	17 (16)
Island	-	5	4	9 (8)
Sverige	8	18	7	33 (27)
Norden ellers	-	1	2	3 (3)
Total Norden	13 (9)	48 (23)	28 (12)	89 (34)
Frankrike	2	5	3	10 (6)
Storbritannia	7	8	6	21 (14)
Tyskland	4	6	3	13 (10)
Italia	2	3	-	5 (4)
Nederland	1	2	3	6 (5)
V-Europa ellers	2	4	5	11 (8)
Total VEuropa (Eksklusive Norden)	18 (9)	27 (12)	20 (9)	65 (21)
Polen	2	1	1	4 (4)
Russland	2	8	1	11 (9)
Ø-Europa ellers	-	3	1	4 (4)
Total Ø-Europa	4 (4)	12 (10)	3 (3)	19 (14)
Canada	1	1	1	3 (3)
USA	8	7	4	19 (14)
Amerika ellers (N/S)	-	1	-	1 (1)
Total Amerika	9 (8)	9 (8)	5 (5)	23 (15)
Tanzania	2	1	-	3 (3)
Afrika ellers	2	3	-	5 (4)
Total Afrika	4 (2)	4 (4)	0 (0)	8 (5)
Total Andre land	3 (3)	2 (2)	1 (1)	6 (6)

Vedlegg 1.

Oversikt over departementenes internasjonale FoU-aktivitet slik det er budsjettert i S.III (1991-92). Teksten er hentet fra st.prop.1 (1991/92). Bare bevilgningen til den spesifikke aktivitet i postangivelsen er tatt med. Totalbeløpene er notert for hver aktivitet og et estimat på FoU-andel er gitt for summen av totalbeløpet i hvert departement. (i 1000 kr.)

Post S.III. (1991-92)	Departement	Totalbeløp	Estimert FoU-andel
Utenriksdepartementet			
105.80	-Fulbright-avtale	850	
106.70	-Deltakelse i internasjonale organisasjoner (i hovedsak NATOs vitenskapsprogram)	11 138	
106.71	-Nordisk Ministerråd	135 136	
	-OECD	8 000	
	-Internasjonalt energisamarbeid (NEA, IAEA, IEA)	10 100	
	-COST(Europeisk teknologisk/vitenskapelig samarbeid)	55	
130.11	-Sjøfartsdirektoratet m.ships kontrollen multilateralt forsknings-samarbeid	45 769	
150.79	-SAHEL-prosjekter, multikooperativ forskning og forskningssamarbeid norske-lokale institusjoner	135 000	
154.40	-Fiskeriforskningsfartøy (Fr. Nansen)	45 000	
154.73	-Havforskningsfartøy, Kina	25 000	
155.70	-Det nasjonale utvalg for utviklingsrelatert forskning og utvikling (NUFU)	5 000	
164.70	-Nord/Sør-forskning	4 500	
166.71	-Bistand til forskning i utviklingsland	19 100	
	-Det nasjonale utvalg for utviklingsrelatert forskning og utvikling (NUFU).	9 300	
180.83	-Fiskeriforskningsfartøy (Fr.Nansen)	20 000	
181.71	-FNs befolkningsfond, UNFP	168 000	
181.73	-Verdens helseorganisasjon, WHO	37 500	
181.77	-CGIAR (landbruksforskning), ICIPE (Insektsforskning), ICRAFT (Agroskogbruk)	40 000	
181.78	-IIEP (Internasj. Inst for utdanningsplanlegging)	2 500	
181.80	-UNRISD (FNs forskningsinstitutt for sosial utvikling)	1 000	

Forts. neste side

181.80	-INSTRAW (Internasjonalt forsknings- og opplysnings- institutt for kvinner)	2 000	
SUM UD		724 948	227 000
Kirke-, Utdannings-, og Forskningsdepartementet			
288.	-Internasjonalt forsknings- samarbeid, kontingenter		
	-CERN	59 370	
	-EMBL	3 850	
	-CEMB	850	
	-ESA	-	
	-ESRF	3 320	
	-IARC	4 640	
	EF-organisasjoner:		
	-SCIENCE	5 970	
	-Medisin og helse	0	
	-Økonomi	150	
SUM KUFD		78 150	78 000
Næringsdepartementet			
922.74	-Fransk-Norsk Stiftelse	5 000	
924.70	-Romvirksomhet		
	-Medlemskap i Europeiske Romorganisasjonen (ESA)	210 000	
945.70	-International Union of Geological Science	750	
SUM ND		215 750	175 000
Miljøverndepartementet			
1410.71	-Miljøforskningsavtale Norge-EF	13 500	
1470.75	-Internasjonalt Miljø- vernsamarbeid Uspesifiserte forsknings- tiltak	17 400	
SUM MD		30 900	15 000
Finans-, og Tolldepartementet			
1600.21	-Spesielle forsknings-, og utredningsoppdrag Herunder er deltakelse i det Nordiske skatteviten- skapelige Forskningsråd	17 500	
SUM FIN		17 500	17 000
Olje-, og energidepartementet			
1820.70	-Halden-prosjektet, (under Institutt for Energiteknik)	94 500	
1825.21	-Nordisk Energiforsknings- samarbeid	4 400	
SUM OED		98 900	89 000

Forsvarsdepartementet

1760.75	-Materiellinvesteringer	76 000	
1760.45	-Internasjonalt materiell- samarbeid, -EUCLID, European Colla- borativ Long Term Initiativ in Defence -IEPG, Den Uavhengige Europeiske programgruppe -NATO -Diverse bilaterale avtaler, uspesifisert.	30 000	
<hr/>			
SUM FOD		106 000	91 000
<hr/>			
Fiskeridepartementet			
1001.70	-Deltakelse i Det Inter- nasjonale Råd for Havforskning, ICES.	994	
<hr/>			
SUM FD		994	1 000
<hr/>			
Landbruksdepartementet			
1104.70	-Tilskudd til organisasjoner -Nordiske jordbrukeres forening -Andre Internasjonale organisasjoner	310 610	
<hr/>			
SUM LD		920	1 000
<hr/>			
SUM total		1 274 062	700 000
<hr/>			